

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

dere det. Men at tage endelig stilling i dag ville jeg være noget betænkelig ved, når der er så kort tid til en betænkning afgives.

Jeg ville være meget taknemmelig, hvis udvalget ret hurtigt kunne nå frem til en drøftelse af denne dispositionssum, som jeg har antydnet størrelsen af; man gjorde det sidst på den måde, at ministeriet kom med et forslag til — og sendte det til udvalget — hvordan man kunne hjælpe de vanskeligt stillede museer. Det tror jeg er den mest påtrængende opgave.

I øvrigt takker jeg for den stort set meget velvillige tilslutning.

Ib Christensen (DR):

Jeg går ud fra, da ministeren ikke har sagt andet, at det vil være inden for det sagkyndige udvalgs kommissorium at drøfte en eventuel total nedtrapning af statstilskuddene til lokalmuseerne.

Ministeren for kulturelle anliggender (Nathalie Lind):

Jeg har ikke kommissoriets ordlyd her. Meningen med mine udtalelser var, at hvis et folketingsudvalg behandler et lovforslag, der går ud på at udskyde revisionen af en lov, som på samme tid behandles af en gruppe af sagkyndige, og dette folketingsudvalg kommer og siger til de sagkyndige: når I nu er i gang, så se også på det spørgsmål, så er det naturligt, at det sker.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Statens Kunstfond.

(Lovforslaget (nr. 29) findes i tillæg A. sp. 535, fremsættelsen i tidenden sp. 287).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Robert Pedersen (S):

Den socialdemokratiske gruppe nærer ingen betænkelighed ved at lade loven om Statens Kunstfond løbe videre i de to næste samlinger med den beløbsramme, der ligger i øjeblikket.

Børge Pedersen (FP):

Fremskridtspartiet kan ikke medvirke til, at denne lov løber videre. Fremskridtspartiet har den faste overbevisning, at Statens Kunstfond er direkte kunstfjendsk. Det er centralisering på en så forfærdelig masse punkter, og er der noget, man ikke kan centralisere, er det en subjektiv vurdering af kunst. Det er det, der sker igennem Statens Kunstfond, og vi kan ikke medvirke til det. Vi vil derfor stille forslag om, at denne lov ophæves.

Formanden:

Jeg vil gerne bede de ordførere, der vil have ordet, om at melde sig.

Mette Madsen (V):

Som lovene om statstilskud til kunst- og kunstmuseer skulle også loven om Statens Kunstfond efter lovens bestemmelse have været revideret i dette folketingsår. Men også for denne lovs vedkommende foreslår ministeren af to grunde en udsættelse af revisionen. Den første begrundelse er også her den finanspolitiske stramning og tilbageholdenhed over for ny, udgiftkrævende lovgivning. Den anden begrundelse er det ønskelige i, at den nu 10 år gamle lov om Statens Kunstfond tages op til ny vurdering.

Den debat, der med mellemrum har været ført om kunstfonden i bredere kredse af befolkningen, må selvsagt give anledning til overvejelser. Det har hele tiden stået klart, at administrationen af en lovgivning på et område som dette ville blive fulgt med særlig interesse i offentligheden, fordi der altid vil herske divergerende opfattelser af kunstneriske begreber.

Da loven om Statens Kunstfond i 1964 var til første behandling, udtalte venstres ordfører, fru Helga Pedersen, at venstre var positiv over for ønsket om at støtte og opmuntre kunstnerisk produktion og over for ønsket om gennem bevillinger at bevise

[Mette Madsen.]

samfundets påskønnelse af den værdi, der ligger i al god kunst, samt ønsket om at udbrede denne kunst til videst mulige kredse af befolkningen.

Dette kan venstre stadig skrive under på, men det er klart, at opbygningen af en helt ny lov på et så omfattende område ikke i første omgang kunne ske til alles tilfredshed; derfor var der i loven indbygget en bestemmelse om revision, og man har både i 1968, 1969 og 1971 her i tinget haft debatter om fondens virksomhed, og loven er ændret på flere punkter. Af disse ændringer vil jeg nævne, at revisionen i 1969 åbnede mulighed for, at lokale repræsentanter kunne deltage i arbejdet med de udsmykningsopgaver, som kunstfonden støtter. Det er nok værd videre at overveje mulighederne for at decentralisere kunstfondens virksomhed.

Ved samme behandling rejste venstres ordfører, Merete Bjørn Hanssen, spørgsmålet om Grønland og om det ønskelige i, at også Grønlands kunst og kunsthåndværk kunne komme i betragtning.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om dette forslag er blevet fulgt op, ellers ville jeg finde det rimeligt, at man i kulturudvalget tog dette emne op til behandling.

Med hensyn til kunsthåndværket kører vi i øjeblikket på den forsøgsordning, der blev et kompromis efter revisionen i 1969. Også dette område bør vi følge med opmærksomhed. Det er vigtigt, at de daglige brugsting, som vi tager i hænderne de tusinde gange, foruden at være praktisk udformet også kan give glæde både ved syn og berøring.

I et samfund med mange nye strømninger vil der til stadighed rejse sig kritik af gældende love og fungerende institutioner. Også omkring denne lov er der rejst kritik og ønske om ændringer. Derfor har både den afgående og den nye kulturminister ønsket en vurdering af problemerne omkring Statens Kunstfond, forinden loven igen kommer til revision.

Forhenværende kulturminister Niels Mathiasen havde i november 1973 anmodet en række kunstnerorganisationer og kunstnerråd om udtalelser om deres syn på Statens Kunstfond og udbedt sig forslag til eventuelle ændringer, men den nuværende regering ønsker en bredere vurdering af, om de gældende tilskuds- og støtteordninger til kunst-

neriske og kulturformidlende formål har virket efter hensigten, og agter med dette for øje at nedsætte et hurtigt arbejdende udvalg. I dette arbejde vil også indgå problemerne om Statens Kunstfond. Det er ministerens agt, at dette udvalg ikke udelukkende skal være et sagkyndigt udvalg, men et udvalg på bredere plan af folk med interesse for samfundsforhold, der kan vurdere problemerne ud fra den plads, de har i samfundet, og se på tingene med de øjne, de har.

Jeg skal derfor ikke i dag gå ind i en mere detaljeret redegørelse for venstres syn på de aktuelle problemer, men afvente resultatet af det ovennævnte udvalgs arbejde, og indtil dette resultat foreligger, kan jeg på venstres vegne støtte ministerens ønske om en udsættelse af revisionen af loven om Statens Kunstfond.

K. Helveg Petersen (RV):

Jeg kan på det radikale venstres vegne give tilslutning til forslaget om at udskyde revisionen af loven, så at der derved skabes tid til, at man kan tage stilling til en række af de problemer, som rejser sig, når vi diskuterer Statens Kunstfond-lovgivningen.

Vi, der har været med igennem en år-række i debatter her i tinget om Statens Kunstfond og har fulgt Statens Kunstfond fra dens første færd, har jo gang på gang oplevet, hvilken lidenskab der knytter sig til den måde, hvorpå den fungerer, gang på gang oplevet meget stærke angreb. Det har gerne været angreb, der har været knyttet til enkeltafgørelser, og så har man på basis af disse enkeltafgørelser rettet frontalangreb mod hele støttelovgivningen.

Nu ser vi hen til, at vi får en fyldig redegørelse fra ministeren, så at der kan blive anledning til, at vi her i salen får en grundig debat om de principper, der ligger til grund for Statens Kunstfond.

Det er jo rigtigt, at vi skal tage stilling til forholdet imellem det centraliserede system og decentraliseringen, og jeg tror ikke, der er nogen, der her er det mindste uenig i den tankegang, der siger, at det afgørende er, hvad der sker på det lokale plan. Det er ikke muligt for staten at opbygge en støttevirksomhed, der kan opveje manglende interesse ude omkring i landet. I virkeligheden sker der jo ikke noget afgørende i kultur-

[K. Hølvæg Petersen.]

udviklingen, medmindre der er støtte i befolkningen ud over landet, i kommunerne, medmindre der er nogle mennesker, der sætter tingene i gang, og som er engageret i forhold til den kunstneriske udvikling.

Derfor er det godt, om vi her kan få en diskussion om forholdet imellem det centraliserede princip og decentraliseringen. Ikke at jeg tror, vi kan foreskrive en række bestemmelser, hvorefter man i kommunerne er forpligtet til at yde et eller andet beløb til kunstnere eller til kunstnerisk udsmykning. Men det kan alligevel godt være, at der fra en sådan debat kan udgå nogen inspiration, der så kan mødes med de tanker, der heldigvis er i gang ud over landet. For der er ingen tvivl om, at man i sammenhæng med den miljødebat, der finder sted, også i stigende grad ser nødvendigheden af at interessere sig for det, der har med kunst at gøre.

Jeg vil gerne sige, at når man kunne forestille sig — jeg forstod på hr. Børge Pedersen, at det var tanker, han nærer — at afskaffe alt, hvad der har med statsstøtte at gøre, så vil jeg lige erindre om, at vi her står over for en meget gammel idé, og hvis man studerer hele udviklingen, vil man opdage, at mange af de kunstnere, hvis værker vi i dag påskønner, og som vi ikke kan tænke os at være foruden, på den ene eller den anden måde har fået støtte af staten enten i form af rejsestipendier eller i form af faste ydelser. Lad mig bare i flæng nævne digtere som Pontoppidan, Holger Drachmann, Johs. V. Jensen, Georg Brandes, ikke at forglemme H. C. Andersen, der var en af de første, der nød godt af det, og som fik en udenlandsrejse, der blev meget afgørende for hele hans udvikling, Hertz, Hostrup, Chr. Winther, tag hele kongerækken, de har fået stipendier fra staten. Og tag komponisterne Heise, Hartmann, N. W. Gade, tag malerne Constantin Hansen, Exner, Sonne, Syberg, Johs. Larsen — altså alle sammen navne, hvis værker vi beundrer og respekterer, og som måske ikke ville have været i stand til at yde det, de gjorde, hvis der ikke på et givet tidspunkt af deres udvikling var ydet dem en støtte, en anerkendelse fra statens side.

Det er rigtigt, at det afgørende sker på det lokale grundlag, men det er lige så rig-

tigt, at der nok vil være tilfælde, hvor inspirationen vil mangle, hvis man ikke fra statens side er parat til at hjælpe.

Det synspunkt skal vi have med i debatten. Jeg tror ikke, vi kan opgive tanken om en central fond, hvorfra der kan gives støtte, men jeg tror heller ikke, at det er den, der kan bære hele vor kulturudvikling, når vi tænker på kunst og kunstudvikling.

Må jeg så sige, når vi taler om det økonomiske, for det gør vi jo altid, at jeg har været ude på møder, hvor man har sagt til mig: bare vi kunne afskaffe støtten til kunstnerne, så kunne vi klare landets økonomiske problemer. Jeg siger: bare vi dog kunne få slået fast, hvor små beløb det drejer sig om. Kulturministeriets beskedne budget er 1 pct. af statsudgifterne, nu falder det yderligere, når naturfredningen overføres til et andet ministerium, så det kommer ned på 0,87 pct. Statens Kunstfond andrager 6,8 mill. kr. på kulturministeriets budget, det vil sige 1 pct. af kulturministeriets budget. Så tror jeg, man har et indtryk af, hvor lille et beløb det drejer sig om. Det er 1 kr. 35 øre pr. indbygger, hvis man vil have skåret det ekstra ud i pap.

Der er intet grundlag for, at man retter så voldsomme angreb på en stat, der mener, man har råd til i en velstandsudvikling at yde et beløb af denne begrænsede størrelsesorden. Bare man dog kunne få disse proportioner slået fast, så vi ikke forvilder os ud i helt urimelige betragtninger om det, der søges ud til kunstnere til højre og venstre. Ikke at der ikke er fejl at rette i den måde, der administreres på, det vil der altid være på et område, der er så ømfindtligt som det område, der her er tale om.

Til sidst vil jeg sige, at vi nok også skal se denne debat i sammenhæng med det, der sker med os. Jeg nævnte før miljødebatten, hele vor samfundsudvikling, hvor vi presses af en teknologisk udvikling af en styrke, som vi måske sjældent gør os klart, men hvor vi alligevel må erkende, at vi er i en tilstand af forvirring og rodløshed. Så er det et spørgsmål, om vi, når vi begynder at tale om andre værdier end den økonomiske vækst, da ikke i højere grad må se på, hvordan vi fremmer kulturudviklingen og her i denne sammenhæng den kunstneriske udvikling. Jeg sætter ikke lighedstegn mellem kunst og kulturudvikling, men inden for

K. Helveg Petersen.1

kulturudviklingen er alt, hvad der har med kunst at gøre, jo alligevel en væsentlig faktor. Jeg beder også om, at vi ser det i forhold til det, der sker ude i verden, beder også om, at vi ser det i forhold til vort samarbejde i fællesmarkedet. Læg mærke til, at man i topmødeerklæringen fra Paris i oktober 1972 siger, at man nu skal til at interessere sig mere for livskvaliteten, det er ikke alene et spørgsmål om at fremme den økonomiske vækst inden for samarbejdet.

Var det ikke en god idé, om vi her i Danmark besindede os på, om vi har noget i vor udvikling, der kan styrke vore muligheder for at hævde os med vor identitet i samarbejdet? Jeg tror, vi har brug for det. Og så kunne det jo også være, at vi kunne yde et tilskud til denne udvikling, som vi har tilsluttet os.

Ja, det var nogle almindelige betragtninger, som jeg føler trang til at gøre. Jeg skal herudover blot sige, at vi i det radikale venstre er meget interesserede i at drøfte de problemer, der melder sig, og vi er meget interesserede i at rette mulige fejl; kan vi finde bedre løsninger, skal vi naturligvis gøre det.

Lembourn (KF):

Jeg vil gerne først sige, at jeg helt og fuldt kan tilslutte mig hr. K. Helveg Petersens betragtninger.

Som jeg sagde om de to forrige forslag, er det ikke rimeligt, at folketinget giver sig til at ændre i denne lovgivning, så længe de eksperter, der arbejder med den, ikke har færdiggjort deres arbejde; det gælder altså også denne lovgivning, så vi kan i princippet tilslutte os ministerens forslag.

Jeg vil gerne sige til fremskridtspartiets repræsentant, at jeg under ingen omstændigheder vil være med til at afskaffe Statens Kunstfond, tværtimod mener jeg, at den på visse områder bør udvides. Men det er rigtigt, at vi i de diskussioner, vi har i bogudvalget og de andre udvalg, som ministeriet har nedsat, og hvor man embedsmændene

imellem gennemdrøfter kunstnerorganisationerne, gennemdrøfter hele vores kulturlovgivning, har været enig om, at der skal ske ændringer; som hr. K. Helveg Petersen sagde, er der begået fejl, og det er klart, man må forsøge sig frem, og der skal ske en samordning af de mange forskellige kulturpolitiske initiativer. Det kan derfor meget vel tænkes, at loven om Statens Kunstfond, når vi skal have den til endelig revision, skal se anderledes ud, men fjernes skal den ikke.

Jeg kunne egentlig også godt lide at spørge dem, der her advokerer for, at vi skal afskaffe kunststøtten: tænker de nogen sinde på, når de selv går rundt i museerne og slottene, at alt det er en følge af en statsstøtte til kunsten? De havde ikke været der, hvis der ikke havde været statsstøtte. Ja men ønsker de mennesker slet ikke at have de ting? Jeg er helt sikker på, at når man spadserer rundt dér og ser på disse billeder, ser på statuerne i parkerne, låner og læser bøger på bibliotekerne, ja, så drømmer man da ikke om, at det ikke skulle være der, man tager det som en selvfølge, at det er der. Så kan det ikke nytte noget, at man kommer her og siger, at man vil afskaffe det hele, man må da tænke sig lidt om.

Med hensyn til selve dette forslag har jeg et par småting, jeg godt vil have drøftet i udvalget og også gerne vil høre ministerens mening om. Måske kan vi endda komme dertil, at vi kunne blive enige om et par ændringer.

Det første er en ganske lille praktisk ting. Vi har noget, der hedder kunstfondens repræsentantskab, hvor de forskellige kunstnerorganisationer har deres repræsentanter, og dér er den organisation, som repræsenterer forfatterne, underrepræsenteret. Der har været drøftelser i ministeriet om det, og jeg har forstået, at man har fuld forståelse for dette, at forfatterne får en mere rimelig repræsentation, og det kan vi meget hurtigt ændre ved et lille ændringsforslag.

Det andet er af lidt mere omfattende karakter. Som jeg sagde, skal vi ikke nu til at lave om på Statens Kunstfond, men der er

[Lembourn.]

én ting, som er udfordrende og irriterende, og som i princippet ligger helt på linje med det, hr. K. Helveg Petersen var inde på. Vi skal søge frem til en decentralisering, vi skal have et samarbejde mellem kommunerne og kunstfonden, det er meget, meget vigtigt. Og der er ét område, hvor jeg egentlig mener at vi godt allerede nu kunne foretage en ændring. Det gælder det udvalg, som beskæftiger sig med udsmykning, og som jo først og fremmest har et samarbejde med de kulturelle udvalg i kommunerne; dér kunne vi egentlig allerede nu godt ændre det, sådan at det ikke blev dette udvalg, der bestemte, hvad kommunerne skal have af kunstværker, og hvilke kunstnere de skal beskæftige, men at det var et kulturelt udvalg, der selv bestemte, og dette udvalg i kunstfonden kun var rådgivende og medfinansierende.

Vi oplever gang på gang, at der kommer en kommune og henvender sig og siger: vi vil gerne have en udsmykning i en ventesal eller på et torv, eller hvad det nu er, og så får man besked om, at man skal sætte det og det op. Det bryder man sig ikke om, så får man et andet tilbud, og det bryder man sig heller ikke om, og så bliver det hele ikke til noget. De folkevalgte kan ikke begribe, at de skal påtvinges et kunstværk, som de ikke kan fordrage, og som de ikke synes passer ind i deres miljø.

Jeg ved godt, at hvis man decentraliserer denne beslutningsproces og lader det kulturelle udvalg have den afgørende bestemmelse, vil der komme meget forskellig kunst frem; og fra dem, der mener, de har særlig forstand på, hvad der er god kunst, og hvad der ikke er god kunst, vil der uden tvivl komme en voldsom kritik, og man vil sige: nu er de altså faldet for en dårlig smag. Men all right, så lad os da falde for det, som nogle mener er dårlig smag, om 20 år mener man måske, at det er noget af det bedste. Ingen kan definere, hvad der er god kunst, det kan ikke lade sig gøre, det er en fornemmelssag.

Derfor synes jeg, man skal foretage denne decentralisering og lade de 275 kulturelle udvalg, eller hvor mange det nu er, vi har i landet, tage beslutningen; så kommer der måske noget op, som nogle af os synes ikke er særlig godt, men lad dog de folkevalgte så

tage ansvaret for det. Til syvende og sidst har det det gode kunstneriske formål, at der kommer mange flere med i beslutningsprocessen, og det er jo egentlig ganske det samme, som vi har inden for biblioteksvæsenet: vi har ikke noget centraliseret bogkøb, de enkelte biblioteker køber selv de bøger, som de mener deres publikum ønsker, og det er meget, meget sundt, for det giver en form for kunstnerisk frihed, det giver en alsidighed i det kunstneriske valg. Derfor synes jeg, at man måske allerede på dette tidspunkt kunne foretage denne ændring; den vil ikke komme til at koste penge, kan jeg trøste ministeren og folketinget med.

I øvrigt vil det andet lille forslag, jeg havde, heller ikke koste penge, da man ikke får noget for at sidde i kunstfondens repræsentantskab. Man fik oprindeligt 10 kr., men da man mente, at det belastede statskassen så voldsomt, bad man om, at man ville betale tikronen tilbage, og det gjorde vi alle sammen om ikke andet så ud fra en humoristisk betragtning.

Men det konservative folkeparti kan altså tilslutte sig ministerens forslag, men henstiller, at man overvejer de to ændringer, jeg her har nævnt.

Melchior: (CD):

Det er jo pragtfuldt med denne frie talerstol, hvor spørgsmålet om nogle lovrevisjoner om museer ligefrem kan give anledning til EF-betragtninger og betragtninger over regeringens levetid. Vi synes fra centrumdemokraterne, at disse ting er ukontroversielle og skal have en let gang.

Det forbavser mig, at fremskridtspartiet kan komme til det resultat, at den lov, vi her behandler om Statens Kunstfond, skulle være kunstfjendsk. Man kan måske sige, at den ikke er kunstkærlig nok, men at den skulle være kunstfjendsk, kan jeg aldeles ikke indse, og at et ønske om en decentralisering skulle kunne føre til en afskaffelse af denne lov, kan jeg heller ikke se nogen form for logik i. Det kan føre til ændringer i loven, men ikke til dens afskaffelse. Ændringerne vil vi i udvalget meget gerne se positivt på, og vi ser ikke mindst frem til det såkaldt hurtigt arbejdende udvalg, som ministeren i sin fremsættelsestale har lovet nedsat.

Jeg vil godt benytte lejligheden til at sige,

[Melchior.]

at der sandelig også hos os er skepsis over for visse punkter i kulturministeriets budget. Når hr. K. Helveg Petersen siger, det er forbavsende, at man er sådan ude af proportioner, at man kan hidse sig så meget op i befolkningen over beløb af en størrelsesorden på 6-7 mill. kr., som der ved denne lov er tale om, ja, så er forklaringen vel at læse i de første kapitler af Parkinsons lov; det er, ligesom alle har forstand på og kan tale med om kunst, og alle kan også ligesom tale med om beløb på 6-7 mill. kr., medens det bliver lidt vanskeligere, når det er milliarder, og når det er kildeskattesystemer eller atomkraftværker, det drejer sig om.

Ikke desto mindre forekommer det os, efter at vi har haft lejlighed til at gennemgå finanslovsforslagets afsnit om kulturministeriet, at der er principper, som man godt kan tale om, selv om det måske ikke er de helt store beløb, det drejer sig om, fordi der i principperne for kunststøtte må være en linie og en holdning, som ikke er helt ude af takt med de holdninger, man anlægger over for anden form for støtte til anden samfundsgavnlig og nødvendig virksomhed. Derfor kan det dog godt være rimeligt at overveje visse af de livstids- eller tidsbegrænsede, men dog kaldt faste, tidsbegrænsede støtter, som kulturministeriets budget indeholder, at se på dem ud fra en principiel holdning til spørgsmålet og ikke udelukkende ud fra en holdning til beløbenes faktiske størrelse.

Men disse ting kan ikke komme på tværs af, at den udsættelse, som det foreliggende lovforslag lægger op til, er nødvendig, og derfor kan mit parti medvirke.

Chr. Christensen (KrF):

Kunst er jo næsten umulig at definere, og det er vel endnu vanskeligere at finde ud af, hvem der skal bestemme, hvad kunst er. Men jeg tror nok, at den enkelte borger har en fornemmelse af, at der er noget, der kan berige menneskelivet, som det er sket igennem århundreder. Enten det er igennem den bildende kunst, den musiske eller den skrevne, er det værdier, der er med til at berige menneskelivet.

Vi vil fra vores parti ikke være med til at borttage eller forringe disse muligheder. Vi

ved, hvilken betydning det har rundt omkring på vores skoler og uddannelsesanstalter, den aktivitet, der er sat i gang fra vore museer, og som vi talte om før. Vi ved også, at igennem Statens Kunstfond er der anbragt værker rundt omkring på disse anstalter, men også på vore sygehuse og alderdomshjem, værker, som har været med til at berige såvel ung som gammel og give dem forståelse for kunst. Vi vil gerne medvirke til, at det fortsat kan ske. Den kunstner, der har i sig noget, han eller hun ikke kan holde for sig selv, men skal have ud, er berigende for andre.

Men vi er ikke sikre på, at den kunst, der kommer frem på denne måde, bliver bedre af at blive produceret af en, der er statsansat til at gøre det. Derfor bør vi nok overveje, om statens kunststøtte ikke i stedet for at gives til personen skulle overflyttes til værket, eller man måske også fra det offentlige skulle støtte den kunstneriske frembringelse og standard ved oftere at anmode kunstnerne om at producere bestemte værker.

Vi vil gerne være med til at overveje disse ting i udvalget, og vi finder det særdeles positivt, at man har afventet den yderligere revision af loven, indtil man får udvalgsbetænkningen; det gælder på begge områder. Vi kan helt afgjort acceptere, at man i den nuværende økonomiske situation udskyder disse trods alt udgiftkrævende love.

Fulgsgang (DKP):

Jeg kan desværre heller ikke for dette forslags vedkommende hverken udtrykke større sympati eller give løfte om nogen let gang gennem tinget eller på jorden overhovedet.

Man søger at få noget sjov ud af, at jeg inddrager det i større sammenhæng, men det er jeg ikke alene om. Hvis man læser bemærkningerne til samtlige de 4 lovforslag, vi behandler i dag, så vil man se, at en hovedmotivering for disse udsættelser af revisionen af lovene er, som det står i bemærkningerne til dette lovforslag, at de skal ses som et led i regeringens fortsatte finanspolitiske stramning og tilbageholdenhed over for ny udgiftkrævende lovgivning. Altså, det viser, at hverken dette eller mange andre lignende lovforslag kan betragtes som

[Fuglsang.]

isolerede fænomener, og derfor finder jeg det rimeligt, at også jeg prøver at placere det i en nogenlunde større sammenhæng.

Altså netop fordi det må betragtes som et nedskæringsforslag, går vi imod det. Vi mener ikke, Danmark er så fattigt, at det ikke har råd til i stadig stigende grad at støtte kunsten, og at staten ikke i stadig stigende grad skulle gøre den tilgængelig for flest muligt af landets borgere.

Vi er altså ikke af den anskuelse, at nedskæringer på dette område på nogen som helst måde kan betegnes som et fremskridt, og selvfølgelig er vi ikke imod at deltage i de principielle debatter, der er bebudet med hensyn til ændringer i loven, dens revision, videre virke, dens administration, dens støtteområder, dens ydelser, fordeling og dens slags ting; heri er vi selvfølgelig lige så interesseret som alle andre og vil forsøge at yde vores positive bidrag.

Mølgaard (DR):

Det mest interessante ved det lovforslag, vi her har fået forelagt, forslag til lov om ændring af lov om Statens Kunstfond, er bemærkningerne.

Det hedder i bemærkningerne, at når man ønsker at udskyde den mere omfattende revision og denne gang vil indskrænke sig til rent redaktionelle ændringer, er det med den begrundelse, at det bliver dyrt at gennemføre en mere gennemgribende revision.

Man kan åbenbart ikke forestille sig andet end meget, meget betydelige udgiftsudvidelser på dette område, hvis der virkelig skal laves gennemgribende forandring, og det er vel egentlig logisk nok, for når der først er åbnet for posen på dette område, når man først er begyndt at yde støtte til kunsten, til kulturlivet, så er der ingen grænser for, hvor mange områder man kan finde på at yde støtte på.

Nu har specielt sceneinstruktørerne og filminstruktørerne henvendt sig i denne omgang og også udbedt sig støtte til deres område, og jeg skal helt og fuldt erkende, at disse par grupper, hvorfor skulle de ikke være omfattet af kunststøtten, når den er oprettet på andre områder? Skulle det måske være ringere kunst? Skulle der måske være mindre behov for støtte til sceneinstruktører og teaterinstruktører og film-

struktører end til de kunstnergrupper, som allerede i dag får støtte igennem kunstfonden?

Der er jo ingen grænser for kulturlivets udfoldelsesområder. Man kan udfolde sig ved forfatterskaber, billedkunst, tonekunst. Man kan også udfolde sig ved at avle særlig fremragende tomater, spille særlig fint skak eller svejse skibe på en særlig genial måde, og jeg tør ærligt talt ikke gøre mig til dommer over, hvad der trænger mest til støtte, og hvad der trænger mindst til støtte, og hvad der egentlig er mest kulturlivsberigende.

Vi må erkende, at enhver grænse for en sådan støtte — hvis vi overhovedet opretholder den — vil være urimelig. Inden for de enkelte områder vil behovene være ubegrænsede, men da midlerne nu engang er begrænsede, må statens svar være det, at vi laver en smagsdommerkomité, der fastslår, hvad der er god kunst, hvad der er tilskudsberettiget kunst, og hvad der er mindre tilskudsberettiget kunst. Det lugter efter retsforbundets opfattelse oplagt af censur.

Jeg skal absolut ikke gøre det til nogen hemmelighed, at retsforbundet finder støtten til kunst helt urimelig, fordi den virker kulturlivsforvridende, fordi den tilsidesætter nogle og gavner nogle få — den herskende klasse. De, der tilsidesættes, er også andre kunstnere, dem, der ikke falder ind under smagsdommernes nådige vinger.

Vi ønsker fra retsforbundets side en gennemgribende reform på dette område, og vi ønsker den hurtigst muligt. Derfor vil vi selv arbejde for en virkelig reform, nemlig nedlæggelse af Statens Kunstfond, så vi kan give kunsten frihed. Det er vort principielle standpunkt, og det vil vi arbejde på. Det begrundes sig ikke på nogen antydning af en kulturfascistisk holdning, det begrundes sig alene på en skepsis over for statens evne til at fremme åndslivet og en skepsis over for de af staten udpegede vurderingsmænds evne til at vurdere, hvad der er rigtig, og hvad der er god, med andre ord særlig tilskudsberettiget, kunst.

Jeg skal erkende, at vi vil arbejde for dette, men ikke fastlåse os i en alt-eller-intet-standpunkttagen, hvis der måtte vise sig ikke at være flertal for den indstilling i folketingsalen. Vi så hellere en decentralisering, men dog støtten opretholdt, end vi ser

[Molgaard.]

støtten opretholdt, sådan som den er; vi ser altså hellere denne næstbedste løsning end den bedste.

Vi så også hellere, at kunstfondens midler i højere grad blev af samme karakter som uddannelsesstøtten, sådan at den kom til at virke som et skub frem i verden for unge eller for den sags skyld ældre, men uetablerede kunstnere, til kunstneren på tagkvissten, der endnu ikke har vundet anerkendelse, for kendsgerningen er jo, at selv om de er taget med i loven, bruges en væsentlig del af kunststøtten til de etablerede. Her er det i vid udstrækning gaver til velaflagte. Hædersgaverne, som ligger uden for Statens Kunstfonds område, er det værste eksempel. Der rejser sig naturligt nok en kritik, når man giver disse hædersgaver til i forvejen velaflagte. Og hvilken karakter får denne kritik? Det bliver en personligt rettet kritik og en kunstnerisk kritik af netop de pågældende personers ydelser. Det er for så vidt naturligt, at det sker, når man har bevilget statsmidler til de pågældende. Det er en naturlig reaktion, men retsforbundet finder, at man skulle undgå denne reaktion ved at lade være med at lave en statsaktion.

Det er urimeligt, at man fra statens side medvirker til opretholdelsen af et snævert kulturelt forskærerlav, der øver censur. Det er helt naturligt, at der opstår reaktioner, når man af statsmidlerne, af skatteydernes midler, betaler til områder, som ikke alle kan goutere. Det er derfor ikke unaturligt, at der opstår censurkrav, som vi for nylig har set det på filmlovsområdet, et andet kulturelt område, i anledning af at der ydedes støtte til noget, som vakte anstød andre steder, men jeg finder anledning til at advare imod en aktion, der fremkalder sort reaktion, en sort reaktion, som vi bestemt principielt er imod.

Vores sigte er alene at skabe frihed for kunstnerne og for kulturlivets udfoldelse. Som frihedens fremmeste forkæmper i Norden sagde det: frihed for alt, der kommer af ånd, som ikke ændres, men arges ved bånd.

Lindholt (FP):

Det var hr. K. Helveg Petersens bemærkninger om, at det var rart, om vi kunne bevare vor identitet over for udlandet, også

på en kulturel baggrund, der bringer mig op på talerstolen.

Forholdet er vel nok det, at respekten for Danmark og dansken i udlandet har været jævnt faldende gennem de senere år, og en af grundene hertil kan nok søges i den undervisning, vi har fået i folkeskolen, eller rettere mangelen på en fast undervisningsform. Jeg tror snarere, det er det. Det er dog grundlaget for vort kulturelle ansigt i udlandet, at vi virkelig lærer børnene dansk i skolen. Det er min opfattelse, at skolen er blevet til en slagmark for visse pædagogiske ideer, i stedet for at man tog fat på netop det, som børnene skulle lære, og som er en forudsætning for, at udlandet også kan få respekt for dansken, for det danske sprog.

Hr. K. Helveg Petersen og mange andre tror, at vi kan købe os ud af miseren. Det kan vi ikke. Vi kan ikke købe skabertrang og kunstudfoldelse ved at bruge andre folks penge.

Ministeren for kulturelle anliggender (Nathalie Lind):

Denne debat udviklede sig jo ret hurtigt til at blive en debat om kulturpolitik i almindelighed. Lovforslaget handler om Statens Kunstfond, som kun er en meget begrænset del, som også min forforgænger, hr. K. Helveg Petersen, sagde.

Jeg synes nok, at der er sagt ting her, som jeg ville blive ked af at læse, hvis det var fra min mund, de var udgået. Der er sagt nedvurderende ting om mennesker, som alvorligt har beskæftiget sig med den svære opgave at fordele den støtte, som folketinget i enighed har vedtaget skulle gives til kunsten, og det rammer også en del af folketingets egne medlemmer, det, som i hvert fald to partiers repræsentanter, ikke mindst den næstsidste taler, sagde om dette „forskærerlav“. Må jeg gøre opmærksom på, at folketinget udpeger repræsentanter til kunstfondens repræsentantskab, og mennesker af høj etisk, høj åndelig kvalitet har i en årrække gjort et stort arbejde her og har endda gjort det gratis. Jeg deler altså ikke den nedvurderende holdning over for det arbejde, der har været udført specielt fra kunstfondens side.

Men går vi så lidt længere ud, som nogle gerne ville gøre, og tager hele spørgsmålet

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

om vor kulturpolitik op, vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger.

Et er, at vi i dag har en kunstfond bygget op på denne måde, på lovgivning, men sandheden er, at Danmark havde været et meget fattigt land, hvis man ikke igennem århundreder havde støttet kunsten herhjemme. Jeg ved ikke, om de negative udtalelser, vi hører her, virkelig betyder, at de, der fremfører dem, mener — med et citat — „at mennesket kan leve af brød alene“. Det tror jeg ikke. Jeg tror virkelig, at vi, ikke mindst i denne tid, vi lever i nu, og efter alt hvad de unge har fortalt os om ikke at lægge vægt på det materielle, mere end nogen sinde som også repræsentanterne både for mit eget parti — jeg takker fru Mette Madsen — de konservative, de radikale, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti så klart har sagt, har brug for noget andet i vort liv end alene økonomi, alene penge. Kunsten støttes ikke for at give kunstnerne underhold, kunsten støttes, for at man kan få skabt de kunstværker, som er til glæde for hele befolkningen.

Der var én eneste ting i det, som blev sagt fra retsforbundets ordfører, jeg er enig i. Han fandt, at vi skulle yde støtte til en eksperimenterende kunst. Det er jeg enig i, men hvis man læser lovforslaget igennem, vil man se, at der er disse stipendier, og det er rigtigt, at der, som flere talere var inde på, er indstilling til finansudvalget om ydelse af forskellige former for hædersgaver.

Jeg mærkede igennem taler fra forskellige ordførere, at der er ting, vi skal diskutere vedrørende principperne for dette, og derfor vil jeg gerne sige, at når statsministeren i sin regeringserklæring den 8. januar 1974 meddelte, at regeringen agtede at lade foretage en fordomsfri undersøgelse af de gældende tilskuds- og støtteordninger til kunst og til kunstformidlende formål, så dækker det Statens Kunstfond, men det dækker sandelig også meget mere. Vi ønsker fra regeringens side en bred undersøgelse af, om de mål, som heldigvis, tror jeg, langt det overvejende flertal både i folketinget og i befolkningen er enig i, er forsøgt realiseret på den rigtige måde. Jeg mener, det er det, debatten skal dreje sig om. Det skal også fremgå af det kommissorium, som udvalget

skal have, at vi gerne vil have foretaget en undersøgelse af forholdene f. eks. i andre nordiske lande, og her kommer vi også ind på spørgsmålet om den konkrete udformning af hædersgaverne, men det er en anden ting end selve dette at kritisere princippet.

En anden ting, der blev taget op, var spørgsmålet om decentralisering. Også her er jeg enig, og der står udtrykkelig — det står også i statsministerens tiltrædelseserklæring — at vi ønsker, at udvalget skal se på administrationen, om det er muligt at forenkle den, men vi skal også se på, om afgørelser ikke mere hensigtsmæssigt findes at burde henlægges til myndigheder på lokalt plan. Der er fra min side ingen tvivl om, at det er rigtigt at tilstræbe dette.

Jeg vil så endelig sige et par ord i anledning af de enkelte, konkrete spørgsmål, der blev rettet til mig.

Fru Mette Madsen rejste spørgsmålet om Grønland, og jeg har fået oplyst, at loven også gælder for Grønland, at vi køber grønlandsk kunst, og at vi støtter med legater. Men det, der vel er vanskeligheden — og det er måske noget, vi må se nærmere på — er, hvor velorienteret kunstfonden og kunstfondens repræsentantskab er om kunstudfoldelsen på Grønland, men vi har da haft grønlandske kunstnere hernede, ikke mindst inden for figur og skulptur, som også har fået støtte. Jeg synes, det er en rigtig tanke at tage frem, at vi også støtter dér, når det er rimeligt.

Hr. Lembourn rejste spørgsmålet om to konkrete ændringer, vi kunne foretage i dag. Jeg kan ikke på stående fod overskue, om forfatterne er underrepræsenteret, og om det er rimeligt at tage det op nu. Umiddelbart lød det næste, der blev sagt, lidt mere tiltalende i mine ører ud fra konkrete erfaringer, men hvilken udformning, det skal have, vil jeg gerne have lov til at vende tilbage til i udvalget.

Jeg takker hr. Melchior, der også tilsluttede sig afstandtagen fra fremskridtspartiets negative holdning, og det samme kan jeg sige til hr. Chr. Christensen. Den positive forståelse for kunstens betydning for os alle, som hans tale var udtryk for, glædede mig meget, og jeg er også enig i det princip, at vi skal søge at udforme forslaget således, at støtten ydes til værket i stedet for til kunst-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

nerne. Det har også ligget i de udtalelser, som venstres ordførere i de sidste 12 år har fremsat.

Hr. Fuglsang ville ikke love forslaget nogen let gang i udvalget. Jeg kunne ikke lade være at tænke på Agnes Henningsens „Let gang på jorden“, men jeg må sige, at jeg fik nu altså ikke fat i sammenhængen med EF denne gang. En ting vil jeg sige meget stærkt: hr. Fuglsang kommer herop og siger, at de kan ikke være med til regeringens nedskæringsforslag. Det er ikke noget nedskæringsforslag. Der er ikke én af de andre ordførere, der har vovet at påstå, at det er et nedskæringsforslag, men hr. Fuglsang gentager det gang på gang, og efterhånden er der vel nogle, der tror på det.

Så blev der talt om fremskridt. Jeg skal blot til dette sige, at ordet fremskridt kan, som vi har hørt i dag, forstås på forskellige måde.

Børge Pedersen (FP):

Jeg gjorde med vilje mit indlæg så kort som muligt. Jeg var ikke klar over, at det ville give anledning til så stor en debat her, og jeg vil derfor benytte denne lejlighed til at komme med et par bemærkninger til hr. Lembourn.

Naturligvis kommer jeg også på museer, og noget af det første, jeg har lagt mærke til på de store museer, er, at de er private og skabt på et privat grundlag; der er altså ikke skatteydermidler i dem. Lad os tage et af de mest berømte, vi har i Danmark, det er velsagtens Glyptoteket. Det næstmest berømte og vel det næstbedste i kvalitetsmæssig henseende er formodentlig Nivågårdsamlingen, og den er min salighed heller ikke skabt ved hjælp af skatteydermidler. Det tredje er Ordrupgårdsamlingen, der også er aldeles fortrinlig. Der er Gavnøsamlingen, den er også privat, og så kommer vores eget lille museum i min hjemby, Fåborg, det lille, som Mads Tomat lavede, det er også et ganske godt museum. Det er alt sammen skabt af private mennesker for egne midler, der har ikke været tale om statsstøtte.

Det, det drejer sig om her, er nemlig ikke, om der skal gives støtte til kunsten eller ej, men det drejer sig om Statens Kunstfond og

kun om Statens Kunstfond, sådan som dette lovforslag foreligger.

Vi mener ikke, at der længere kan køres på frihjul i denne sag. Der skal nu nedsættes en kommission, og det er noget, alle ved, at hvis fanden ønsker, intet skal ske, så nedsætter han blot en kommission. Vi ønsker, at der skal ske noget i denne sag, vi ønsker, at Statens Kunstfond som sådan skal ophæves, og jeg vil fastholde det, jeg sagde før, at Statens Kunstfond i sin virkning har været kunstfjendsk. Den har skabt en helt fejl forestilling ude i befolkningen om, hvad kunst er, fordi befolkningen lokalt ikke har haft nogen medbestemmelsesret med hensyn til, hvad der skulle købes, og hvordan det skulle anvendes. Man har købt en masse forskellige ting ind, og man har givet en masse mennesker og byer og steder anledning til at vælge, men det var således, at de fik ikke alle sammen deres højeste ønske opfyldt, og jeg ved fra min store kunstforstand — for en sådan er jeg nemlig i besiddelse af — at rundt om i landet er der givet store samlinger af malerier, som er endt på overlægekontorer og andre steder rundt omkring, mens man havde ønsket fra byens side at få en større ting til sygehusets nye forhal eller til skolens aula, hvor den var offentligt tilgængelig. Det er dette, der er sket med Statens Kunstfond, og det er dette, der erkendes meget kraftigt fra alle mennesker med kunstforstand i dette land. Man ønsker en decentralisering, og det var der mange af talerne her, der gav udtryk for. Der skal en decentralisering til, men med decentraliseringen skal der følge et økonomisk ansvar. Det skal lægges ud til dem, der køber kunsten, at bestemme, hvad der skal købes, og derfor går vi imod Statens Kunstfond. Vi ønsker ingen kommission, vi ønsker loven ophævet så hurtigt som muligt.

Melchior (CD):

Det er nødvendigt at hindre den historieforskning — jeg tror, det er et udtryk, man har lov at bruge — som den sidste ærede taler gjorde sig skyldig i. Godt nok findes der en række private kunstsamlinger, men mange af de værker, der findes i disse samlinger, er sandelig opstået ved hjælp af støtte fra stat, fra kongemagt eller fra mæcener, og uden den ville det ikke have været

[Melchior.]

muligt for en række af disse private kunstsamlere at samle noget som helst. Det er altså en halv sandhed og derfor godt på vej til en stor usandhed at fremstille det, som om de ting bare er kommet, indtil nogle fandt på, at det kunne de indkøbe.

Jeg vil gerne også for det fuldstændige billedes skyld erindre om, hvad vi kan læse i fremsættelsestalen, at museumsstøtten, som nu pludselig er kommet i fokus igen, omfatter ikke mindre end 76 kulturhistoriske museer og 23 kunstmuseer. Jeg ved ikke, om fremskridtspartiet tænker sig, at de skal til auktion, eksporteres eller et eller andet. De er der nu engang, hvad enten de er blevet til på den ene eller den anden måde, men de bliver ikke ved med at være der, og kvaliteten af de ting, der findes, nedbrydes, som vi har hørt i en tidligere ordførertale, hvis samfundet ikke vil tage dem under sine vinger, og det samme gælder slotte, kirker og andre bygninger, som vi netop, som en tidligere taler her sagde, ikke ville være foruden. Jeg vil derfor advare imod den forenkling, der ser ud til at være kommet på mode nu.

Det er sjovt at høre, at den kommunistiske ordfører vil give meget støtte til kunsten. I det hele taget vil man, hver gang der er tale om tilskudslove, gerne give meget mere. Det er også en smuk intention — hvem vil ikke gerne give? — men i finanslovdebatten sagde hr. Knud Jespersen altså, at Danmark havde det højeste skattetryk, jeg ved ikke, om han sagde i verden, eller i Europa, eller hvilke lande han nævnte, men han klagede over det høje skattetryk, men samtidig vil man altså, hver gang der er tale om tilskud, der skal tages af statskassen alligevel være veldædig. Det vil vi alle sammen gerne, men det kan altså bare kun forøge skattetrykket.

Modsat dette siger retsforbundet, at fordi man ikke kan støtte alt det, man gerne vil støtte, og som der muligvis er behov for at støtte, så skal man slet ikke støtte noget. Det viser folketingets bredde, at den ene vil støtte det hele ud af et fuldt hjerte og en fuld tegnebog, og den anden vil slet ikke støtte noget, fordi man risikerer, at man ikke kan støtte det hele, og så vil man hellere skære det hele væk. Det er hverken godt for privat veldædighed eller for statens

ansvarsbevidsthed at anlægge den slags principper.

Hr. Lindholt har noteret, at respekten for danskheden er faldende ude i verden. Jeg ved ikke, i hvilke statistikker han har aflæst det. Jeg kommer også lidt uden for landets grænser — nu ved jeg ikke, hvilke kredse vi hver for sig opsøger — men jeg har ikke lagt mærke til, at respekten for danskheden eller det danske sprog, som de andre bare ikke kan lide at tale, skulle være faldende. Nej, sandheden er, at vi alle står i gæld til kunstnerne gennem tiden og også til nutidens kunstnere. Det er dem, der viser vejen ind i fremtiden både for enkeltpersoner, for privatpersoner, for politikere og for forretningsfolk. Jeg vil erindre om, at da der ved en lejlighed var debat om kunstfonden og en hr. Rindal deltog meget i denne, så benyttede han ved en lejlighed det udtryk, at kunstfonden skulle være udtryk for kejserens nye klæder. Han mente vel nok, at det var et genialt udtryk, han dér havde fundet på, og glemte at tænke på, at det var netop en af kunstnerne, som han stod i gæld til med dette udtryk. Sådan står vi alle i gæld til kunstnerne, og det ville være helt tabeligt at sige, at de bare kan sejle deres egen sø og være tuberkuløse og have lapper på bukserne, for så laver de bedre kunst. Det skulle vi være kommet forbi i vor tid.

K. Helveg Petersen (RV):

Ja, så vikler vi os alligevel ind i en større debat. Jeg havde regnet med, at vi kunne gemme den, til vi fik den beretning, som ministeren har stillet i udsigt, men lad os tage denne lille forprøve. Det er nemlig udmærket, at vi får nogle diskussioner af sådan almen karakter, og det gør heller ikke noget, om vi taler durk forbi hinanden, hvad vi har gjort i en klækkelig udstrækning. Vi kan ikke få en debat, når det drejer sig om noget så flydende og vanskeligt at definere som kunst og kunstnerisk udvikling, der giver nogen udtømmende klaring.

Hvad vi nu kan få fra dette udvalg og fra ministeren, skal vi altså tage ind i vore videre overvejelser. For mig er noget af det mest afgørende, at vi får en fornuftig og rimelig diskussion om det, som nogen har været inde på i lidt lidenskabelige vendinger, centralisering kontra decentralisering.

Der blev sagt her fra hr. Børge Pedersen,

[K. Hølvæg Petersen.]

og også andre har været inde på det, at det er dette formynderskab, dette at man sidder og bestemmer i nogle lukkede cirkler, man skal til livs. Jeg tror ikke, vi kommer uden om en form for udvælgelse. Jeg tror ikke, vi kommer uden om, at vi må have sagkyndige og kvalificerede folk til at hjælpe med på begrænsede områder. Det var det, jeg prøvede på at sige for lidt siden, da jeg sagde, at vi må nok fastholde Statens Kunstfond, men det løser ikke det fundamentale problem, som kun kan løses ud over landet, og dér synes jeg i høj grad man skal bygge på, at folk kommer med ind i beslutningerne. Det har man gjort forsøg med mange steder med udmærket resultat, ja, man har endda gjort forsøg med børn, der skulle bestemme, hvilke ting de ville have på deres vægge, og den vej bør vi gå, hvilket ikke hindrer, at der er en kunstfond, der kan anlægge andre synspunkter, og når det princip ikke står alene, synes jeg, det er i orden.

Må jeg sige til hr. Lindholt, at det var dog forfærdeligt, som han havde opfattet mit indlæg. Jeg mener ikke, at jeg her har talt om, at det kunne afværge nogen misere, og nu vil jeg gerne sige i tilslutning til det, hr. Melchior sagde, at jeg mener ikke, vi er i en misere. Danske uddannelser kan nok hævde sig, når vi sammenligner dem med uddannelser i andre lande, men lad det ligge, det er noget, der hører hjemme i en pædagogisk debat. Men det, jeg prøvede at sige, var, at vi, når vi taler om europæisk identitet, hvad vi jo gør — det er blevet sagt på topmøder og ved udenrigsministermøder — så kan det være rimeligt nok at spørge: hvad er vort bidrag til den identitet? Og så er det uomtvisteligt, at så vil vor kulturelle arv, om jeg må bruge det udtryk, vor kunstneriske arv spille ind. Hvad er vi? Hvordan er vi præget af det, der er udført i kunstens verden? Og på hvilken måde mener vi at kunsten skal bidrage til at forstærke vor identitet? Det er spørgsmål, der er meget rimelige og nødvendige for os at tage op, og det var den betragtning, jeg var inde på. Jeg sagde ikke

noget om, at det kunne afværge, at der her og dér dannede sig et mindre gunstigt indtryk af danskerne.

Må jeg så blot sige, at når vi taler om kulturudvikling, er vi nok for tilbøjelige til at sætte lighedstegn mellem kunst og kunstnerisk udvikling og kulturudvikling. I kulturbetænkningen nr. 517, som jeg håber nogen endnu har en svag erindring om, ellers bør man opfriske den — det glæder mig at høre, at ministeren er begyndt at kigge i den — er der fremført nogle synspunkter af almen karakter, der prøver at vise, hvad det er for kræfter, der har taget fat i os, og det skulle så gerne føre til, at vi begyndte at besinde os på, hvilke kræfter vi vil sætte ind imod den udvikling, som teknologien skaber.

Kunstnere er forud for deres tid, og kunstnere viser os tendenser, som vi kan lære af, som vi kan provokeres af, som vi kan forarges over, blive vrede over, og det bliver man i vid udstrækning, men de kan også bidrage til, at vi forstår lidt mere af sammenhængen, selv om de klatter, vi ser på, kan synes nok så urimelige. Gang på gang har vi, det lærer historien os, set kunstnere, der slet ikke var anerkendt af deres samtid, men som længe efter, at de var døde og borte, blev accepteret. Vi skal altså her, synes jeg, være yderst varsomme, og vi skal være meget varsomme med at ville lukke af for udviklingstendenser. For mig er der ikke den mindste tvivl om, at skærer vi den kunstneriske udvikling over, så skærer vi nogle nerver over, der har den største betydning for samfundsudviklingen. Nu ved jeg godt, at kunstnere vil indvende, at vi må ikke sige, at kunsten er nyttig, men ikke desto mindre har den de sidevirkninger, at den giver impulser til hele samfundsudviklingen. Jeg beder blot om, at vi, når vi nu skal drøfte dette i udvalget og senere her i tinget, har de brede aspekter med i vore overvejelser, når vi skal tage stilling til, hvordan en ny kunstfondlov skal udformes.

Lembourn (KF):

Til hr. Børge Pedersen: de private muse-

[Lembourn.]

er, han omtalte, ville ikke kunne eksistere i dag uden diverse former for offentlig støtte. Som hr. Melchior rigtigt sagde det: de billeder, som hænger i de private museer, er stort set malet af kunstnere, som har modtaget offentlig støtte.

I øvrigt er jeg enig med kulturministeren i, at det er ikke i dag, vi skal have en bred kulturpolitisk debat. Det skal vi have, når vi har de betænkninger på bordet, som bliver udarbejdet i løbet af foråret, og så skal vi også have den. Men dog lige dette: mener fremskridtspartiet virkelig for alvor, at den kulturpolitik, som har været ført igennem hele Europas historie fra den dag, man blev bispist på Prytaneion i Attika, op igennem middelalderen, af de enevældige kongers chatolkasse, skal afbrydes af demokratiet i 1974?

Chr. Christensen (KrF):

Det forekom mig, at hr. Børge Pedersens indlæg i høj grad gik ud fra tanken om, at kunstfondens midler blev misbrugt. For at der ikke skal herske nogen tvivl, så vil jeg gerne sige, at vi fra vores parti ikke vil medvirke til nogen form for misbrug af de midler, der er stillet til rådighed, og vi mener bestemt ikke, at det er en rimelig karakteristik at give af kunstfondens arbejde eller midler. Det private initiativ har skabt mange vigtige ting og mange righoldige samlinger rundt omkring, og jeg er helt enig i de bemærkninger, hr. Lembourn fremførte om, at når de er skabt og sat i gang, fortjener de også at få den støtte, der kan holde dem i gang.

Så vil jeg gerne komme med den bemærkning, at hvis vi fra folketingets side ikke positivt medvirker til, at den rigtige kunst, den kunst, der har værdi, bliver højnet og støttet, så bliver vi virkelig et fattigt land.

Fuglsang (DKP):

Ministeren og jeg synes ikke at have helt den samme opfattelse af dette lovforslag og for øvrigt heller ikke af de tidligere behandlede om, hvorvidt de skulle være nedskæringslovforslag eller ikke. Det kan jo skyldes, at vi ser på dem sådan fra lidt forskellige synsvinkler. Ministeren ser dem rent formelt, sådan som de fremtræder som forlængelser frem til senest 1975-76, mens jeg

prøver at se dem i overensstemmelse med, hvad jeg opfatter som deres reelle indhold, nemlig at sådanne forlængelser — og det gælder i høj grad det lovforslag, vi behandler her — finder sted i en periode, hvor vi befinder os i en helt ukontrollabel inflation. Jeg vil næsten tro, at de folk, som skal administrere kunstfondens midler, og de kunstnere, som skal nyde godt af kunstfondens kroner inden 1975-76 — hvis der går så længe, hvad jeg altså ikke håber — vil opdage, at det ikke blot er en forlængelse, men hvis vi tager kronens faldende værdi i betragtning, vil jeg tale om en regulær nedskæring og forringelse af deres penge.

Hr. Melchior undrede sig tilsyneladende over, at hr. Knud Jespersen i modsætning til retsforbundet var tilhænger af kunsten, og at samme hr. Knud Jespersen også mente, at skatterne skulle sættes ned.

Nu vil jeg sige, at kommunisterne jo altid har haft det samme synspunkt her som ministeren, at mennesket ikke lever af brød alene. Vores udmærkede og nu afdøde ven Karl Marx sagde det sådan, at mennesket har brug for både brød og roser. Som jeg sagde i mit første indlæg, så mener vi, at Danmark er rigt nok til at støtte kunstnerne, så vi andre stakkels mennesker, som ikke har ordentlige lønninger, også får lov til at nyde kunstnerens produkter på forskellig vis. Vi har påvist, hvordan man er i stand til både at støtte kunstnerne, socialt trængende og andre, uden at det behøver at gå ud over den store masse af arbejdende skatteydere. Vi har også påvist, hvordan man kunne spare andre steder, uden at det behøver at gå ud over produktive investeringer, men det er en helt anden og også nyttig snak, som jeg imidlertid ikke skal komme ind på her.

Mølgaard (DR):

Et par udsagn fra ministeren for kulturelle anliggender kalder mig op nok en gang. Jeg ville gerne atter en gang understrege, at vore synspunkter i denne sag bestemt ikke begrundes sig i nogen negativ attitude over for kultur- og kunstliv i det hele taget. Vi har bare den etiske grundholdning, at vi finder det forkert af skatteydermidler at punge ud til visse kunstarter og det i et vist omfang, men at man bør sætte en grænse derfor. Vi tror i retsforbundet, at kunsten er

[Mølgaard.]

bedst tjent med frihed, men jeg forstår, at det er et synspunkt, man ikke har forståelse for i Danmarks liberale parti.

Mine ord om et forskærerlav skal ikke på nogen måde betragtes som nedvurderende over for dem, der sidder i lavet, men vel nok nedvurderende over for den opgave, de har for sig, og denne nedvurdering vil jeg fastholde, selv om et enigt folketing i sin tid gennemførte, at de fik pålagt denne opgave. Hvad enten det dengang var et enigt eller et mindre enigt folketing, må retsforbundet konstatere, at det er en urimelig opgave, de pågældende er sat på, dette ikke på private vegne, men på statens vegne at sidde og skelne imellem, hvad der er tilskudsberettiget, og hvad der ikke er tilskudsberettiget. Med andre ord: at foretage en sortering inden for kulturlivets område, hvis pendant er censur.

Så vil jeg gerne understrege, at når vi fra retsforbundets side lægger vægt på decentralisering, er det decentralisering fuldt ud, således at det ikke alene er en decentralisering med hensyn til afgørelser på modtager-side, men rigtignok også en decentralisering med hensyn til finansiering. Jeg synes, det er væsentligt at fastholde dette.

(Kort bemærkning).

Børge Pedersen (FP):

Hr. Chr. Christensen kom med en bemærkning, der kunne tydes, som om jeg skulle være kommet med kritik af personer, f. eks. i kunstfondens bestyrelse. Det har ikke været tilfældet. Jeg kender en masse af disse mennesker personligt, og jeg kender deres høje stade, deres høje viden, og jeg har den dybeste respekt for dem. Det er dette princip, at det er centraliseret, jeg angriber, ikke personerne, for de har ikke selv centraliseret det.

Hr. Lembourn kom ind på staten, der altid havde finansieret. Det kommer an på, hvem man vil kalde staten. Hvis man vil kalde kardinalerne i det gamle Italien for staten eller paven for staten eller storkøbmandene på Holbeins tid for staten, ja så har staten altid gjort det. Men for mig at se var det privatmennesker, der finansierede kunsten og kunstindkøb. Selv på statens museum hænger der, som jeg nævnte, i øje-

blikket kunst fra meget store donationer, som er givet af private. Det er absolut ikke den dårligste kunst, der er købt ind af private og givet til museerne.

Derfor vil jeg endnu en gang sige, at man ikke kan indkøbe kunst centralt. I den såkaldte gallerikommission havde vi i sin tid en nu afdød museumsdirektør, der til stor skade for kontinuiteten i statens museums kunstindkøb lavede et hul i kunstretningerne fra 1937 til omkring 1950. Disse huller i statens museums samlinger er endnu ikke udfyldt, og de vil formodentlig koste staten og i dette tilfælde altså kunstfonden meget store summer at fylde ud i dag.

Det er derfor, det er så afgørende vigtigt, at der sker en decentralisering, så mange mennesker med så variabelt et syn på kunstlivet får indflydelse på, hvad der skal købes, hvor det skal købes, af hvem det skal købes, og hvor det skal anvendes. Dette må være det centrale ved Statens Kunstfond, hvis den overhovedet skal bevares.

Lindholt (FP):

Til hr. Melchior vil jeg gerne sige, at hr. Melchior skulle tage og prøve at åbne for Danmarks radio i Flensborg eller et andet sted i udlandet, hvor man kan høre den. Så tror jeg nok, at han kan få artige ting at høre. Men det skal jeg ikke ulejlige tinget med at fortælle om, for det kan hr. Melchior lige så godt spørge sin egen gruppeformand om. Det vil han kunne fortælle meget mere og længere om, end jeg kan.

Ministeren for kulturelle anliggender (Nathalie Lind):

Jeg ønsker ikke at forlænge denne debat. Men når man igen mødes med påstande, som kun er påstande, nu sidst fra fremskridtspartiet side, så er man nødt til at imødegå dem.

Der tales om, at nu nedsættes der en kommission, og jeg kender udmærket citatet, det har vi jo alle brugt i årevis. Det er ikke det, det drejer sig om. Nu nedsættes der en kommission, og så sker der ikke noget, bliver der sagt. Jeg må have lov at tilbagevise denne påstand og sige, at statsministeren i sin tiltrædelseserklæring udtrykkeligt sagde — og jeg gentager det her i fremsættelsen — at dette udvalg skal arbejde hurtigt. Jeg siger endda i fremsættel-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

sen, at jeg håber, at det vil være muligt at få denne lovgivning til revision allerede i 1974-75. Det er på denne baggrund jeg finder det urimeligt, at man kommer med påstande om, at vi blot vil gemme disse spørgsmål i en kommission.

Hr. Fuglsang og jeg kan diskutere længe, men jeg må dog have lov at sige, at på et af de områder — det vedrører vel ikke de 5,8 mill. kr. — vedrørende Statens Kunstfond, hvor Statens Kunstfonds repræsentantskab afgiver indstilling, nemlig hædersgaverne, såvel de store som de små, er der tale om pristalsregulering, så det er altså ikke helt rigtigt, at alt er sat i stå på dette område.

Så var der en kort bemærkning til retsforbundets ordfører, der sagde, at kunsten var bedst tjent med frihed. Ja men det er jeg da ikke et sekund i tvivl om. Så kom der igen en påstand: men det har man åbenbart ikke forståelse for i Danmarks liberale parti. Der har lykkeligvis ikke i denne debat overhovedet — det synes jeg ikke man kan sige — fra nogen af ordførernes side været tale om, at man ville indføre censur. Men det er da lovlig hårdt at skulle høre som repræsentant for Danmarks liberale parti, at man altså ville slutte modsætningsvis, at vi ikke skulle ønske, at kunsten skulle have fuldstændig frie vilkår.

Fremskridtspartiets ordfører taler ustandselig om kunstfonden, som om det alene drejede sig om malerkunsten. Hr. Børge Pedersen talte om den store kunstforstand, han var i besiddelse af. Det kender han mere til end jeg, men jeg kan i hvert fald sige, at loven om kunstfonden omhandler andet end malerkunsten. Hvis man læser lovens § 1, så står der, at fondens virksomhed omfatter den bildende kunst, den litterære kunst, tonekunsten, kunsthåndværket og kunstnerisk formgivning. Hvordan man vil støtte det ved decentraliserede indkøb, det kan jeg ikke forstå, og det tror jeg heller ikke noget menneske kan forstå.

Det drejer sig jo ikke bare om maleriindkøb. Det drejer sig om at give støtte eller stipendier eller på anden måde hjælp til kunstnere, som udfører disse værker. Det er den — efter min mening — manglende indsigt i hele bredden af denne lovgivning, som måske har gjort, at debatten er blevet lidt anderledes, end jeg havde håbet.

Jeg beklager det, men jeg håber alligevel, at der her i tinget vil være flertal for, at vi hurtigt kan få denne revision, og at vi i så stor enighed som muligt kan videreføre de hovedprincipper, som vi har bygget og skal bygge vor kulturpolitik på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks biblioteksskole.

(Lovforslaget (nr. 30) findes i tillæg A. sp. 529, fremsættelsen i tidenden sp. 289).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går lovforslaget direkte til anden behandling.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 3 medlemmer og 5 stedfortrædere til lønningsrådet for tiden indtil 28. februar 1974 (i stedet for K. J. Mortensen, der har ønsket at udtræde som medlem, og medlemmerne Hans Kjær og Holger Hansen samt stedfortræderne Mads Eg Damgaard, Robert Christensen, Erik Nordqvist, Finn Christensen og Erik Andersen (Fr.borg amt), der er udtrådt af folketinget).

(Jfr. tidenden sp. 130).